

**СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ І ОЦІНКА
ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОЗДОРОВЧОЇ
РЕКРЕАЦІЇ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Вдале географічне розташування Запорізької області, природно-кліматичні умови, наявність теплого Азовського моря, лікувальних грязей, мінеральних вод, унікальність природних і лікувальних факторів курортів, основною метою яких є зміцнення здоров'я населення, збереження його працездатності та поліпшення демографічної ситуації України зумовили вибір теми нашого дослідження.

На території області в 2007/08 оздоровчому сезоні кількість санаторно-курортних (оздоровчих) закладів тривалого перебування порівняно з 2006/07 оздоровчим сезоном залишилась на тому ж рівні. Загальна їх кількість становила 201, що на 10,2% більше проти 2000 року. Серед оздоровчих закладів переважають заклади відпочинку – 77,1%, санаторно-курортні склали 22,9% (з них 20,5% - дитячі).

В Запорізькій області знаходиться 7,1% санаторно-курортних закладів України. В загальній кількості оздоровчих закладів 155 перебували у приватній власності, 40 - у державній, 6 - у комунальній [2, с. 7-9].

Загальна площа території, яку в 2007/08 оздоровчому сезоні займали 202 оздоровчих закладів (включно з самостійним закладом 1-2 денного перебування), становила 683,5га, з них звільнені від земельного податку – 47 (23,2%) на 120,19 га (17,6%).

Протягом 2007/08 оздоровчого сезону не працювало 28 (13,7%) санаторно-курортних закладів тривалого перебування на 1,9 тис. місць (ліжок) та 1 самостійний 1-2 денного перебування на 52 місця. З них:

-4 санаторія-профілакторія на 220 ліжок (1 – із-за відсутності коштів на експлуатацію закладу, 3 – з інших причин);

-24 бази та інші заклади відпочинку на 1,7 тис. місць (8 – із-за відсутності коштів на експлуатацію закладу, 6 – перебування на капремонті, 10 – з інших причин).

На березі Азовського моря знаходиться 158 (76,7%) оздоровчих закладів, які працювали у 2007/08 році, у тому числі 9 - санаторного типу, 149 баз відпочинку.

Із загальної кількості санаторно-курортних закладів (46), 29 - відпочинку та 17 санаторного типу, з них 18 належали підприємствам і організаціям інших областей України (Київської, Дніпропетровської, Донецької, Луганської, Кіровоградської) [1, с. 2-3]. У 2007/08 році в санаторно-курортних закладах у місяць максимального навантаження кількість ліжок (місць) становила 31,1 тис, що порівняно з минулим оздоровчим роком на 1,9 тис. місць більше.

За оздоровчий сезон 2007/08 року в санаторно-курортних (оздоровчих) закладах, що знаходяться на території області, було оздоровлено 214,8 тис. осіб. Порівняно з минулим оздоровчим сезоном кількість оздоровлених протягом тривалого часу збільшилась на 0,7%, кількість осіб, які відпочивали протягом одного-двох днів зменшилась на 3,5%.

Із загальної кількості оздоровлених у 2007/08 році в закладах тривалого та 1-2 денного перебування: 13,0 тис. осіб (5,9%) - іноземні громадяни, в основному з колишнього СРСР (з них майже 93,3% з Росії). Кількість осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, в загальній кількості оздоровлених у 2007/08 році в закладах тривалого перебування становила 2920 (1,4%) осіб, збільшення проти 2006/07 року в 2,1 рази. Із загальної кількості осіб цієї категорії відпочило у: санаторіях - 1913 осіб (у тому числі в дитячих - 219); пансіонатах з лікуванням – 680 осіб; санаторіях-профілакторіях – 8 осіб; базах відпочинку – 319 осіб.

Із загальної кількості осіб, які лікувались і відпочивали у санаторно-курортних закладах, 75,5% (175,4 тис.) оздоровлені у червні-серпні 2008 року, у тому числі 13,6% (23,9 тис.)- в санаторних закладах, 86,4% (151,5 тис.) - в закладах відпочинку. В області продовжується реалізація Державної програми відпочинку та оздоровлення дітей на період до 2012 року.

В літній період 2008 року у закладах відпочинку та лікування, що знаходяться на території області, було оздоровлено 115,2 тис. дітей і підлітків, з них в: позаміських оздоровчих таборах - 54,8 тис; таборах санаторного типу - 3,5 тис; таборах праці та відпочинку - 0,1 тис; таборах з денним перебуванням - 20,9 тис; в інших таборах - 1,0 тис; в санаторних закладах - 12,7 тис; в закладах відпочинку (пансіонатах, базах) - 36,2 тис. [2, с. 30-32].

Із загальної кількості оздоровлених дітей 52,4% (25,6 тис.) - діти Запорізької області. Крім того, у санаторно-курортних і оздоровчих закладах інших регіонів України було оздоровлено 7,3 тис. дітей області (віком 0-17 років), у тому числі 4,6 тис. (63,6%) - у Криму.

У 2007/08 році у санаторно-курортних (оздоровчих) закладах збільшилась в 1,5 рази проти 2006/07 року кількість оздоровлених дітей віком 0-17 років, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС.

Серед дітей, оздоровлених в дитячих оздоровчих закладах (таборах) влітку 2008 року, кількість —дітей-чорнобильців‖ склала 1686 осіб, сиріт та позбавлених батьківського піклування - 4386, інвалідів - 752, дітей з малозабезпечених, багатодітних та неповних сімей – 12898.

В санаторно-курортних закладах, розташованих на території області, в червні-серпні 2008 року із загальної кількості (42,8 тис.) оздоровлених дітей і підлітків 1594, або 3,7% були оздоровлені в групах (змінах) цільового призначення.

Лікувальні і оздоровчі зони покликані забезпечувати процес покращення здоров'я людей і, в першу чергу, працездатного населення, сімей з дітьми, але далеко не все населення області може дозволити собі організований відпочинок.

На зміни вартості путівок в санаторно-курортні установи впливає багато чинників, серед яких основними є коливання цін на продовольчі товари, медикаменти та комунальні послуги [1, с. 6-8].

З січня 2005 року по вересень 2008 року в області послуги санаторно-

курортних організацій подорожчали на 120%. За цей же період ціни на продовольчі товари зросли на 62,9%, електроенергію, газ, тепло та воду - в середньому на 46,2, медикаменти - на 19,4%. При цьому в 2005 році ціни на санаторно-курортні послуги значно випереджали ріст цін на електроенергію, газ, тепло та воду, медикаменти, продовольчі товари. В 2008 році індекс цін на послуги санаторно-курортних організацій становив 112,2%, в 2004 році - 109,8%.

За 9 місяців 2008 року індекс цін на послуги санаторно-курортних організацій склав 127,1%, що на 17,1 валового продукту більше, ніж за відповідний період попереднього року. Одночасно електроенергія, газ, тепло та вода подорожчали на 12,0%, продовольчі товари та медикаменти - на 6,6 та на 3,6% відповідно. Найвідчутніше підвищення цін на послуги санаторно-курортних організацій було зареєстроване в січні та червні поточного року - на 14,3 та на 5,9% відповідно. У 2008 році санаторно-курортними організаціями області було вироблено послуг на суму 36855,5 тис. грн. проти 35765,8 тис. грн. у 2007 році. Доход від реалізації цих послуг складав 43679,7 тис. грн., що у фактичних цінах на 16,1% більше рівня попереднього року. Частка доходу від реалізації санаторно-курортних послуг незначна і складала 2,4% загального доходу підприємств сфери послуг області.

Обсяг реалізованих санаторно-курортних послуг населенню становив 9519,2 тис. грн. (21,8% загального доходу), підприємствам та організаціям - 10816,8 тис. грн. (24,8%), іншим споживачам - 23343,7 тис. грн. (53,4%).

Санаторно-курортні заклади області користуються попитом не тільки серед мешканців України, а і у жителів інших країн. Доход від реалізації послуг нерезидентам у 2008 році складав 377,9 тис. грн., що становить 0,9% загального доходу санаторно-курортних послуг. У порівнянні з попереднім роком цей показник збільшився на 35,2%.

При виробництві послуг значну частку займали матеріальні та інші операційні витрати. Матеріалоємність послуг за 2008 рік хоч і залишилась на рівні попереднього року (66,7%), але значно перевищила обласний рівень

(45,1%).

За 10 місяців 2008 року підприємствами з госпрозрахунковою формою фінансування вироблено санаторно-курортних послуг на суму 39596,8 тис. грн., що у фактичних цінах на 22,2% більше.

відповідного періоду попереднього року. Доход від реалізації цих послуг склав 47187,7 тис. грн., з яких 11125,6 тис. грн., або 23,6% оплачено безпосередньо населенням.

Обсяг реалізованих послуг з основного виду діяльності становив 46009,0 тис. грн. (97,5% загального обсягу). За основним видом діяльності виконано 34562 замовлення. Середня вартість одного замовлення склала 1331,2 грн. [2, с. 38-41].

Фактичні витрати на один ліжко-день в закладах тривалого і 1-2 денного перебування (в середньому за рік) склали 161 грн. (у 2008/06 оздоровчому сезоні - 36,0 грн.), з них: у санаторіях -174 грн.; у пансіонатах з лікуванням -165 грн.; у санаторіях-профілакторіях - 157 грн.; у пансіонатах відпочинку - 173 грн.; на базах та інших закладах відпочинку - 140 грн. [1, с. 9-10].

На сьогоднішній день внаслідок підвищення рівня економіки покращився рівень життя людей. Зараз вони мають можливість користуватися послугами оздоровчих закладів області, які на даний момент отримують більший відсоток інвестиційних вкладів для покращення якості послуг, що надаються рекреантам. Збільшується кількість закладів, які перебувають у приватній власності, що приділяють більше уваги якості наданих послуг та комфортному перебуванню людей під час оздоровлення. Реалізуються програми оздоровлення різноманітних груп населення дітей та дорослих, зокрема пільгових. І надалі продовжується стимулювання діяльності дитячих оздоровчих закладів, де особлива увага приділялась організації відпочинку дітей - сиріт, дітей - інвалідів, дітей працівників органів внутрішніх справ, військовослужбовців, котрі загинули під час виконання службових обов'язків, дітей, які постраждали внаслідок

Чорнобильської катастрофи, багатодітних і малозабезпечених сімей.

Список літератури:

- 1.Оздоровлення та відпочинок населення влітку 2008 року. Економічна доповідь. Головне управління статистики. - Запоріжжя, 2008 р. –18 с.
- 2.Санаторно–курортне лікування. Статистичний бюлетень. Головне управління статистики. - Запоріжжя, 2009 р. - 55с.